

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ИЛИЕВИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 7254/02)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

28 май 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

28/08/2009

Това решение може да претърпи редакционни промени.

По делото Илиеви срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камера в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,
Райт Марусте (Rait Maruste),
Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),
Ренате Йегер (Renate Jaeger),
Марк Вилигер (Mark Villiger),
Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),
Здравка Калайджиева, *съдии*,
и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на*

Отделението,

след обсъждане в закрито заседание на 5 май 2009 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба № 7254/02 срещу Република България, подадена на 17 септември 2001 г. пред Съда на основание чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Конвенцията“) от българските граждани г-н Тодор Иванов Илиев („жалбоподателят“) и г-жа Лена Димитрова Илиева („жалбоподателката“).

2. Жалбоподателите се представляват от адвокат Е. Недева, практикуваща в Пловдив. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своите агенти – г-жа М. Пашева и г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите се оплакват от прекомерната продължителност на производството и от отсъствието на вътрешноправни средства за защита в това отношение. Те твърдят също така, че е нарушено правото им на достъп до съд.

4. На 24 май 2006 г. председателят на Пето отделение решава да съобщи жалбата на Правителството. В съответствие с член 29 § 1 от Конвенцията е решено жалбата да се разгледа по същество едновременно с разглеждането на нейната допустимост.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО СЛУЧАЯ**

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1952 и 1954 г. и живеят в Пловдив.

6. С нотариален акт от 18 март 1996 г. жалбоподателите придобиват апартамент в незавършен строеж в Пловдив. Продажбата е осъществена с посредничеството на агенция за недвижими имоти и адвокат.

7. През май 1996 г. жалбоподателите научават, че продавачът вече е продал апартамента на други лица през 1993 г. На 11 юли 1996 г. те подават жалба до районната прокуратура в Пловдив. На 11 март 1997 г. започва разследване. На 25 август 1997 г. на продавача И. Г. И. е предявено обвинение в измама по отношение на жалбоподателите и на други лица. През следващите месеци следователят изслушва обвиняемия и няколко свидетели.

8. На 20 юли 1999 г. жалбоподателят подава молба да бъде конституиран като граждански ищец и калкулира претенцията си в размер на 144 900 лева (BGN) за понесени имуществени вреди и 19 320 лева за неимуществени вреди. С постановление от 27 юли 1999 г. следователят допуска конституирането на жалбоподателя като граждански ищец.

9. След това са разпитани няколко свидетели и е направена графологична експертиза. На 26 ноември 1999 г. И. П. И. – адвокатът, който е посредничил, също е обвинен в измама. На 11 май 2000 г. Т. Х. П. – нотариусът, който е осъществил продажбата, е обвинен във фалшифициране.

10. През 2000 г. са осъществени около двадесетина изслушвания на свидетели, очни ставки, графологична и психиатрична експертизи.

11. С постановление от 29 юни 2000 г. районният прокурор прекратява производството по отношение на И. П. И. В рамките на служебния контрол на това постановление, на 14 юли 2000 г. окръжният прокурор прекратява изцяло наказателното производство, което прекратяване е потвърдено на 24 юли 2000 г. от Пловдивския окръжен съд.

12. На 3 август 2000 г. и след това на 10 януари 2001 г. жалбоподателите сезират прокуратурата с искане за възобновяване на наказателното производство. На 8 март 2001 г. Главна прокуратура прави предложение за възобновяване на наказателното производство пред Върховния касационен съд, което е прието на 3 май 2001 г. На 4 юни 2001 г. Пловдивския окръжен съд отменя постановлението за прекратяване и връща делото на районната прокуратура.

13. С искова молба от 12 март 2001 г., която потвърждава през юли 2001 г., жалбоподателят пожелава да измени гражданския си иск, за да привлече и другите двама обвиняеми, И. П. И. и Т. Х. П., както и три други лица, и министъра на правосъдието, които той счита за граждански отговорни. С две постановления от 17 и 18 юли 2001 г. следователят отказва да уважи тези молби с мотива, че не са спазени условията на член 61 от Наказателно-процесуалния кодекс.

14. С постановление от 13 август 2001 г. прокуратурата постановява частично прекратяване, като преизчислява и намалява размера на измамата. Жалбоподателят обжалва това постановление.

Жалбата е разгледана от три съдебни инстанции, след което е върната на окръжния съд, който отменя прекратяването на 21 март 2003 г.

15. На 24 април 2003 г. прокуратурата изправя пред съда тримата обвиняеми.

16. За първото заседание пред Пловдивския районен съд на 17 февруари 2004 г. жалбоподателите подават молба да бъдат конституирани като частни обвинители и граждански ищци. Те искат тримата обвиняеми да бъдат осъдени да заплатят 41 000 щатски долара (USD) за имуществени вреди и 20 000 лева за неимуществени вреди.

17. Три заседания, насрочени за 17 февруари 2004 г., 25 ноември 2004 г. и 16 май 2005 г., са отложени поради отсъствие на обвиняемите или на техните адвокати. Издадено е разпореждане за издирването на единия от обвиняемите, тъй като не можело да се определи местонахождението му.

18. На заседанието на 24 октомври 2005 г. съдът допуска конституирането на жалбоподателите като частни обвинители, но отхвърля молбата им да бъдат конституирани като граждански ищци. Той счита, че е недопустимо жалбоподателите да искат обезщетение за имуществени вреди от фалшификация, тъй като това е формално престъпление, от извършването на което не е необходимо да настъпят вреди, нито да искат обезщетение за неимуществени вреди от измама, което е престъпление срещу собствеността. Искането им за обезщетение за имуществени вреди е изчислено в долари, без да се посочи левовата равностойност, което не отговаря на изчисленията за имуществените вреди, направени в обвинителния акт. Съдът счита също така, че да се даде срок на жалбоподателите да уточнят исканията си, би имало като ефект забавяне на наказателното производство. Това решение на съда не подлежи на обжалване.

19. Съгласно последната информация, предоставена от страните, към края на 2006 г. наказателното производство все още е висящо пред съда.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Предявяването на граждански иск

20. Съгласно член 60, алинея 1 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) от 1974 г. (отменен с влизането в сила на нов кодекс на 29 април 2006 г.) пострадалият от престъпление може да предяви иск за обезщетение на вредите и да се конституира като граждански ищец в рамките на наказателното производство.

21. Пострадалият може също така да предяви своя иск за обезщетение директно пред гражданските съдилища. В този случай, предвид, че гражданските съдилища са обвързани със заключенията на окончателните решения на наказателните съдилища по отношение на извършването на деянието и вината на дееца (член 372, алинея 2 от НПК, член 222 от Граждански процесуален кодекс от 1952 г.),

гражданското производство обикновено се спира. Ако гражданските съдилища са били сезирани, заинтересованото лице не може да се конституира като граждански ищец в наказателното производство (член 60, алинея 2 НПК).

22. Съгласно съответните разпоредби на НПК, както са тълкувани от съдебната практика, гражданският иск в рамките на наказателното производство може да бъде насочен само към вредите, произтичащи пряко от престъплението, а в случаите когато имуществените вреди са елемент от състава на престъплението, само върху сумите, посочени в обвинителния акт; той може да бъде насочен само към обвиняемия или към лицата, които са граждански отговорни за неговите действия. Също така разглеждането на гражданския иск не може да бави наказателното производство (член 64, алинея 2 НПК).

23. По време на събитията в конкретния случай граждански иск може да бъде предявен по време на фазата на предварителното производство. Когато такъв иск бъде подаден, прокурорът или следователят – на етапа на предварителното производство, или съдът в съдебната фаза, се произнасят относно допустимостта, именно с оглед на условията, посочени в предишния параграф, и преценяват дали разглеждането на иска не излага на риск от забавяне наказателното производство. Определението, с което съдът отказва конституирането на граждански ищец, не подлежи на обжалване (Тълк. реш. № 2 от 05.02.2004 по н.д. 2/2003, ОСНК на ВКС, бюл. 2003, кн. 10).

24. Когато конституирането на гражданския ищец е отказано или когато гражданският иск не може да бъде разгледан, защото наказателното производство е прекратено, той може да бъде предявен пред гражданските съдилища.

Б. Давност на гражданския иск

25. Съгласно член 110 от Закона за задълженията и договорите погасителната давност за иска за вреди е пет години, считано от настъпването на вредите или от откриването на дееца.

26. Съгласно член 115, буква „ж“ от същия закон давността не тече, докато „трае съдебният процес относно вземането“. Според практиката на Върховния касационен съд тук се включва и граждански иск, предявен в рамките на наказателно производство, включително на етапа на предварителното производство (Тълк. реш. № 5 от 05.04.2006 по т.д. 5/2005, ОСГТК на ВКС, бюл. 2005, кн. 9; реш. № 541 от 28.10.2002 по н.д. 420/2002, I н.о.; реш. № 635 от 3.06.2003 по н.д. 536/2002, III н.о.).

ПРАВОТО

I. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 6 § 1 И 13 ОТНОСНО ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТТА НА ПРОИЗВОДСТВОТО

27. Жалбоподателите твърдят, че продължителността на производството е в нарушение на изискването за разумен срок, предвидено в член 6 § 1 на Конвенцията, както и че не са разполагали с вътрешноправни средства за защита в това отношение – в нарушение на член 13. Отнасящите се към случая части на тези разпоредби гласят следното:

Член 6

„Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения (...) има право на (...) гледане на неговото дело в разумен срок, от (...) съд (...)”

Член 13

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

A. Становищата на страните

28. Жалбоподателите изтъкват, че продължителността на производството е била прекомерна и е претърпяла необосновани забавяния поради пасивността на властите. Те съобщават също така за отсъствие на вътрешноправни средства, които да могат да удовлетворят това тяхно оплакване.

29. Правителството подчертава, че наказателното производство няма за предмет правата и задълженията от граждански характер на пострадалия от престъпление и че той не е страна в производството, щом като не е конституиран като граждански ищец или частен обвинител. То счита също така, че именно множеството жалби, подадени от жалбоподателя, са забавили производството.

B. Преценката на Съда

1. Допустимост

30. Съдът припомня, че съгласно неговата практика член 6 не гарантира правото да бъдат наказателно преследвани и наказвани трети лица. Гражданската част на тази разпоредба се прилага за наказателно производство само доколкото пострадалият от престъпление упражнява свое право да предяви граждански иск за обезщетение, когато това е предвидено от вътрешното право (*Перез*

срещу Франция (*Perez c. France*) ([ГК], № 47287/99, §§ 57 – 72, ЕСПЧ 2004).

31. Съдът отбелязва, че в дадения случай само жалбоподателят е предявил граждански иск на етапа на предварителното производство и е конституиран като граждански ищец. Колкото да жалбоподателката, която не е предявила правото си на обезщетение преди съдебната фаза на производството и на която на 24 октомври 2005 г. е било отказано конституирането като граждански ищец (параграф 18 по-горе), спорното производство не е било определящо за нейните граждански права и член 6 не се прилага. Следователно оплакванията по член 6 и член 13 относно прекомерната продължителност на производството са несъвместими *ratione materiae* по отношение на жалбоподателката. Ето защо е уместно да бъдат обявени за недопустими съгласно член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията. Що се отнася до отказа жалбоподателката да бъде конституирана като граждански ищец, това е предметът на второто оплакване на жалбоподателите и ще бъде разгледан по-долу.

32. По отношение на жалбоподателя Съдът констатира, че неговите оплаквания не са очевидно необосновани по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и не са недопустими на други основания. Следователно е уместно да се обявят за допустими.

2. По същество

а) Относно член 6 § 1

33. Съдът счита, че периодът, който трябва да се разгледа с оглед на член 6, е започнал с предявяването на гражданския иск от жалбоподателя на 20 юли 1999 г. и е завършил с определението на Пловдивския районен съд, с което е отказано разглеждането на гражданския иск в рамките на наказателното производство. Считано от тази дата, наказателното производство вече няма решаващ ефект за правото на обезщетение на заинтересованото лице. Следователно относимият период е с продължителност шест години и три месеца и обхваща предварителното следствие и началния стадий на съдебната фаза, който не е завършил с решение по същество.

34. Съдът припомня, че разумният характер на продължителността на производството се преценява съобразно обстоятелствата по случая и с оглед критериите, установени в практиката на Съда, по-специално сложността на делото, поведението на жалбоподателите и това на компетентните власти, както и правния интерес на жалбоподателите в спора (вж. сред други източници *Фридлиндер срещу Франция* (*Frydlender c. France*) [ГК], № 30979/96, § 43, ЕСПЧ 2000-VII).

35. Съдът счита, че настоящото дело, което се отнася до измама спрямо жалбоподателите и други лица, е с известна фактическа и юридическа сложност. Все пак той изтъква, че през съответния период наказателното производство се е занимавало основно с разглеждането на исканията за възобновяване на жалбоподателите и с жалбите на жалбоподателя срещу решенията на прокурора. Ако е вярно, че самите заинтересовани лица са били в основата на тези процедури, то Съдът

счита, че те не биха могли да бъдат обвинени нито за това, че са се ползвали от правата, с които разполагат – още повече, че съдилищата накрая са уважили исканията им (параграфи 12 и 14 по-горе), нито за прекомерната продължителност на разглеждането на жалбите им.

36. Впрочем, Съдът отбелязва, че след изпращането на делото в съда, производството не се е придвижило в продължение на почти две години поради неявяването на обвиняемите и на дългите периоди между датите на заседанията (параграфи 15 – 18 по-горе).

37. Предвид наблюденията си по-горе и всички доказателства, с които разполага, Съдът счита че продължителността на производството в дадения случай не отговаря на изискването за „разумен срок” в нарушение на член 6 § 1.

б) Относно член 13

38. Съдът припомня, че член 13 от Конвенцията гарантира съществуването във вътрешното право на средство за защита, позволяващо да бъде разгледано съдържанието на „защитимо оплакване” по Конвенцията. За да бъде „ефективно” по смисъла на тази разпоредба, това вътрешноправно средство трябва да възпрепятства появата на твърдяното нарушение или неговото продължаване и да предоставя на заинтересованото лице адекватно обезщетение за всяко вече настъпило нарушение (*Кудла срещу Полша (Kudła c. Pologne)* [ГК], № 30210/96, §§ 157 и 158, ЕСПЧ 2000-XI).

39. В конкретния случай, предвид заключението си относно прекомерната продължителност на производството, Съдът счита, че жалбоподателят разполага със „защитимо оплакване”, основаващо се на нарушението на член 6 § 1.

40. Съдът отбелязва, че Правителството не е посочило, а и Съдът не разполага с данни за наличието в българското право на средство за защита, което да е на разположение на гражданския ищец в наказателно производство и с което да е възможно да се ускори хода на такова производство. Съдът вече е констатирал по предишни дела срещу България, че не е налице вътрешноправно средство, позволяващо да се получи обезщетение в случай на прекомерна продължителност на дадено производство (вж. например *Киров срещу България*, № 5182/02, § 80, 22 май 2008 г.).

41. Следователно жалбоподателят не е разполагал в случая с вътрешноправно средство, позволяващо да бъде удовлетворено оплакването му от прекомерната продължителност на производството. Ето защо е налице нарушение на член 13 от Конвенцията.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕНОВЕ 6 § 1 И 13 ОТНОСНО ДОСТЪПА ДО СЪД

42. На 12 февруари 2006 г. жалбоподателите повдигат ново оплакване. Те поддържат, че отказът на следователя да допусне изменението на гражданския иск на жалбоподателя на 17 и 18 юли

2001 г., както и отказът на съда да ги конституира като граждански ищци на 24 октомври 2005 г., са нарушили правото им на достъп до съд. Те се позовават на членове 6 и 13 от Конвенцията, чиито относими към случая части са цитирани в параграф 27 по-горе.

А. Становищата на страните

43. Жалбоподателите твърдят, че конституирането като граждански ищци осигурява по-добра защита на правата на пострадалите от престъпление и им позволява да участват в наказателното производство, което е решаващо за тяхното право на обезщетение. За тях започването на гражданско производство би представляло допълнителни трудности – задължение за внасяне на държавни такси и поемане на тежестта за доказване. Жалбоподателите изтъкват също, че те вече не биха могли да сезират гражданските съдилища, тъй като искът им е погасен по давност поради прекомерната продължителност на наказателното производство. Накрая те се оплакват от отсъствието на възможност за обжалване на отказа на съда да приеме конституирането им като граждански ищци.

44. Според Правителството основният предмет на едно наказателно производство е установяването на евентуална наказателна отговорност, а не разглеждането на граждански иск. То счита, че в случая жалбоподателите са имали възможност да сезират гражданските съдилища с претенциите си и че те са тези, които е трябвало да следят за изтичането на давностния срок и да сезират гражданските съдилища при риск искът им да бъде погасен по давност.

В. Преценката на Съда

45. Съдът отбелязва в самото начало, че доколкото жалбоподателите са възнамерявали да предявят правото си на обезщетение, член 6 се прилага в своя граждански аспект (*Перез*, горещитирано, *loc. cit.*).

46. Що се отнася най-напред до отказа на следователя от 17 и 18 юли 2001 г. да допусне гражданския иск на жалбоподателя срещу други ответници, а не първоначално посочените, Съдът изтъква, че това оплакване е повдигнато на 12 февруари 2006 г., т.е. повече от шест месеца след оспорваните решения. Ето защо, дори да се приеме, че са изчерпани вътрешноправните средства за защита, този аспект на оплакването е подаден извън срока и трябва да бъде отхвърлен на основание член 35 §§ 1 и 4 от Конвенцията.

47. Следователно остава да се прецени дали отказът на съда да приеме конституирането на жалбоподателите като граждански ищци на 25 октомври 2005 г. е засегнал правото им на достъп до съд.

48. В тази връзка Съдът припомня, че член 6 § 1 гарантира правото на съд, аспект от което е правото на достъп до съд или правото да се сезира съд по граждански въпрос. Това право невинаги е абсолютно; то

подлежи на имплицитно приети ограничения, тъй като по самата си природа изисква регламентиране от страна на държавата. Договарящите страни се ползват от известна свобода на преценката в тази област. Все пак окончателната преценка дали са спазени изискванията на Конвенцията е задача на Съда; той трябва да бъде убеден, че приложените ограничения не стесняват достъпа на лицето до съд по начин или до степен, нарушаващи самата същност на това право. От друга страна, подобно ограничение е несъвместимо с разпоредбите на член 6 § 1, освен ако не преследва законна цел и ако не съществува отношение на разумна пропорционалност между използваните средства и преследваната цел (*Литгоу и други срещу Обединеното кралство (Lithgow et autres c. Royaume-Uni)*, решение от 8 юли 1986 г., серия А № 102, стр. 71, § 194; *Ернст и други срещу Белгия (Ernst et autres c. Belgique)*, № 33400/96, § 48, 15 юли 2003 г.; *Форум Маритайм С.А. срещу Румъния (Forum Maritime S.A. c. Roumanie)*, №№ 63610/00 и 38692/05, § 88, 4 октомври 2007 г.).

49. В конкретния случай съдът е отказал да допусне гражданския иск на жалбоподателите с мотива, от една страна, че той е насочен срещу лица или се отнася до вреди, чието изследване не е възможно в рамките на наказателния процес предвид приложимото законодателство и, от друга страна, търсеното обезщетение за имуществени вреди от измамата не е посочено в лева, а в долари, без да бъде посочена левова равностойност, което не съвпада със сумата от обвинителния акт. Съдът също така отказва да отложи заседанието, за да позволи на жалбоподателите да уточнят искането си, с мотива, че това би забавило наказателното производство.

50. Съдът отбелязва, че условията за упражняване на граждански иск в рамките на наказателното производство, предвидени от българското законодателство и приложими в дадения случай, са мотивирани от грижата да не се утежнява или забавя наказателния процес с разглеждането на граждански претенции и съответно следователно целят добро администриране на правосъдието.

51. Относно преценката на съда на условията за допустимост на гражданския иск или на риска, че разглеждането му би забавило производството, Съдът припомня, че той няма за задача да замести вътрешните съдилища и че тълкуването на вътрешното право е от компетенцията на вътрешните власти и по-специално на съдилищата (*Едификасионес Марч Гайего С.А. срещу Испания (Edificaciones March Gallego S.A. c. Espagne)*, решение от 19 февруари 1998 г., *Сборник решения 1998-I*, стр. 290, § 33). В случая жалбоподателите не твърдят, а и Съдът не вижда данни, които да навеждат на мисълта, че направената от вътрешното съдилище преценка е била произволна или противоречаща на преследваната законна цел.

52. Относно пропорционалността на наложеното ограничение, Съдът припомня, че по други дела, по които е обсъждано неразглеждането на граждански иск поради недопустимост или поради прекратяване на наказателното производство, в рамките на което същият е бил предявен, той е придал значение на достъпността и

ефикасността на други налични за жалбоподателите възможности, с които да предявят претенциите си, а именно искове пред гражданските съдилища. В случаите, когато жалбоподателите са разполагали ефективно с такива средства за защита, Съдът е стигал до заключение, че не е налице нарушение на правото на достъп до съд (*Ернст и други*, горесцитирано, §§ 53 – 55 ; *Форум Маритайм С.А.*, горесцитирано, §§ 91 – 93).

53. В настоящия случай Съдът изтъква, че решението на вътрешното съдилище да не допусне гражданския иск на жалбоподателите не е оказало влияние върху възможността им да предявят своите претенции пред гражданските съдилища (параграфи 20 – 21 и 24 – 26 по-горе). По-специално във вътрешното право се предвижда, че давността на иска за обезщетение се прекъсва при подаване на граждански иск в рамките на наказателно производство или пред граждански съд. При тези обстоятелства твърденията на жалбоподателите, според които искът им щял да бъде погасен по давност поради закъсненията на наказателното производство, не изглеждат основателни и при всяко положение са спекулативни, доколкото заинтересованите лица не са опитали да подадат такъв иск.

54. Също така, ако е вярно, че започването на гражданско дело би означавало внасяне на държавни такси и поемане на тежестта на доказване за жалбоподателите, то нищо не позволява на Съда да заключи, че тези обстоятелства биха представлявали непреодолими трудности в дадения случай или че едно такова производство като цяло не би позволило да бъдат разгледани претенциите им.

55. С оглед на тези разсъждения Съдът счита, че отказът на вътрешното съдилище да допусне конституирането на жалбоподателите като граждански ищци не е бил непропорционален на целта на закона и не е засегнал същността на тяхното право на достъп до съд.

56. Що се отнася до член 13, Съдът отбелязва, че член 6 § 1 е *lex specialis* по отношение на член 13 и че изискванията на втория, които са по-малко стриктни от тези на първия, се покриват от него. Колкото до невъзможността на жалбоподателите да обжалват определението, с което съдът е отказал конституирането им като граждански ищци, Съдът припомня, че като цяло член 13 не е приложим, когато твърдяното нарушение на Конвенцията е извършено в рамките на съдебно производство, с изключение на оплакванията относно неспазване на изискването за „разумен срок“ (*Менечева срещу Русия (Menecheva c. Russie)*, № 59261/00, § 105, ЕСПЧ 2006-...). От тук следва, че в този случай не се повдига отделен въпрос по член 13.

57. Следователно това оплакване е явно необосновано и трябва да бъде отхвърлено на основание член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

58. Съгласно чл.41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

59. Жалбоподателите претендират 31 000 евро (EUR) за понесени имуществени вреди, съответстващи на цената на апартамента, който са купили. Те претендират също така 6 000 евро за неимуществени вреди.

60. Правителството не е представило коментар.

61. Съдът не открива причинно-следствена връзка между констатираните нарушения и претендираните имуществени вреди и отхвърля това искане. От друга страна, той счита, че жалбоподателят е понесъл неимуществени вреди в резултат от посочените нарушения и му присъжда 2 400 евро на това основание.

B. Разноски

62. Жалбоподателите претендират също така 2 980 евро за разноски, направени във връзка с производството пред Съда, от които 2 835 евро за адвокатски хонорар и 145 евро за пощенски разходи, офис консумативи и превод. Те представят споразумение за хонорар с адвокатата им и справка за извършената правна работа в размер на 53 часа. Те молят сумите, присъдени им от Съда по този иск, да бъдат внесени директно по сметката на техния адвокат.

63. Правителството не е представило становище по иска.

64. Съгласно практиката на Съда всеки жалбоподател има право на възстановяване на разноски само доколкото е доказал, че те са действително и необходимост направени и са в разумен размер. В конкретния случай Съдът отбелязва, че част от оплакванията и по-специално тези, свързани с жалбоподателката, са обявени за недопустими. При тези обстоятелства, като има предвид документите, с които разполага, и гореспоменатите критерии, Съдът намира за разумна сумата от 1 000 EUR за всички разноски и я присъжда на жалбоподателя.

C. Лихва за забава

65. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на лихвения процент по пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка, към който следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:

1. *Обявява* жалбата за допустима по отношение на оплакванията на жалбоподателя относно продължителността на производството и отсъствието на вътрешноправни средства за защита в това отношение и за недопустима в останалата ѝ част;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията относно продължителността на производството;
3. *Постановява*, че е налице нарушение на член 13 във връзка с член 6 § 1;
4. *Постановява*
 - а) ответната държава да заплати на жалбоподателя в рамките на три месеца от датата, на която решението влезе в сила в съответствие с член 44 § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат обърнати в български лева по курса, приложим към датата на плащането им:
 - i. 2 400 EUR (две хиляди и четиристотин евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени, за неимуществени вреди;
 - ii. 1 000 EUR (хиляда евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени на жалбоподателя, за разноси, които да бъдат преведени по банковата сметка, посочена от адвоката на заинтересованото лице;
 - б) от датата на изтичане на гореспоменатия срок до изплащането се дължи проста лихва върху горепосочената сума в размер, равен на ставката на пределното кредитно улеснение на Европейската централна банка по време на просрочения период, плюс три процентни пункта;
5. *Отхвърля* останалата част от претенцията за справедливо обезщетение.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 28 май 2009 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердиек
Съдебен секретар

Пеер Лоренцен
Председател